

СЕКЦІЯ 3. ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО; МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕВЕЗЕННЯ НЕБЕЗПЕЧНИХ ВАНТАЖІВ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ

Задоя І. І.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри загальноправових дисциплін
Національного університету «Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

Перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом є специфічним видом перевезень, враховуючи потенційну небезпеку таких вантажів для життя і здоров'я людей, тварин та навколишнього природного середовища. Тому до такого виду перевезень висуваються підвищені вимоги.

Спочатку з'ясуємо, що є небезпечним вантажем. Термін «небезпечні вантажі» означає речовини і предмети, що не допускаються до міжнародного дорожнього перевезення відповідно до положень додатків А і В або допускаються до неї з дотриманням визначених умов [1].

Відповідно до Закону України «Про перевезення небезпечних вантажів» небезпечний вантаж – це речовини, матеріали, вироби, відходи виробничої та іншої діяльності, які внаслідок притаманних їм властивостей за наявності певних факторів можуть під час перевезення спричинити вибух, пожежу, пошкодження технічних засобів, пристроїв, споруд та інших об'єктів, заподіяти матеріальні збитки та шкоду довкіллю, а також призвести до загибелі, травмування, отруєння людей, тварин і які за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, або за результатами випробувань в установленому порядку залежно від ступеня їх впливу на довкілля або людину віднесено до одного з класів небезпечних речовин.

Небезпечні речовини, відповідно до ст. 1 вказаного закону, поділяються на такі класи: клас 1 – вибухові речовини та вироби; клас 2 – гази; клас 3 – легкозаймисті рідини; клас 4.1 – легкозаймисті тверді речовини; клас 4.2 – речовини, схильні до самозаймання; клас 4.3 – речовини, що виділяють легкозаймисті гази при стиканні з водою; клас 5.1 – речовини, що окислюють; клас 5.2 – органічні пероксиди;

клас 6.1 – токсичні речовини; клас 6.2 – інфекційні речовини; клас 7 – радіоактивні матеріали; клас 8 – корозійні речовини; клас 9 – інші небезпечні речовини та вироби [2].

Речовини та вироби включаються до переліку небезпечних вантажів Комітетом експертів Організації Об'єднаних Націй та/або робочими групами, що розробляють міжнародні угоди, які регламентують перевезення небезпечних вантажів відповідним видом транспорту.

Небезпечні вантажі дозволено перевозити автомобільним транспортом лише у разі, якщо вони згідно з вимогами частини 2 таблиці А глави 3.2 та глави 3.3 додатка А до Європейської Угоди про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів від 30 вересня 1957 року (далі – ДОПНВ) та Правил дорожнього перевезення небезпечних вантажів, затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4 серпня 2018 року № 656 (далі – Правила) допущені до перевезення та якщо всі вимоги щодо перевезення таких вантажів виконані [3].

Вимоги щодо перевезення небезпечних вантажів включають в себе особливі вимоги щодо суб'єктів перевезення небезпечних вантажів, до транспортних засобів, якими здійснюється перевезення таких вантажів, до оформлення перевізних документів та вимоги щодо маршрутів і режимів перевезення небезпечних вантажів.

Суб'єктами перевезення небезпечних вантажів можуть бути підприємства, установи та організації або фізичні особи, які відправляють, перевозять або одержують небезпечні вантажі: відправники, перевізники та одержувачі. Чинне законодавство висуває до суб'єктів перевезень низку вимог, у тому числі щодо кваліфікації працівників. Так, працівники суб'єктів перевезень небезпечних вантажів, які займаються класифікацією, пакуванням, маркуванням чи нанесенням знаків безпеки та інформаційних табло на упаковки, оформленням транспортних документів, відправленням, перевезенням або прийманням небезпечних вантажів, проведенням вантажних та інших операцій, пов'язаних з перевезенням таких вантажів повинні пройти спеціальне навчання та отримати свідоцтво (сертифікат) [4].

Особливі вимоги висуваються до перевізника небезпечних вантажів: перевізник небезпечних вантажів повинен мати ліцензію на здійснення перевезення небезпечних вантажів (п. 24 ч. 1 ст. 7 ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності») [5], укласти договір обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів [6].

Крім того, водії транспортних засобів, які здійснюють перевезення небезпечних вантажів, повинні пройти навчання і скласти відповідні

іспити у територіальних органах Міністерства внутрішніх справ України та одержати свідоцтво про допуск до перевезення небезпечних вантажів [2].

Стосовно вимог до транспортних засобів, якими перевозяться небезпечні вантажі, то вони повинні відповідати вимогам державних стандартів, безпеки, охорони праці та екології, а також у встановлених законодавством випадках мати відповідне маркування і свідоцтво про допущення до перевезення небезпечних вантажів [7].

На транспортних одиницях, що перевозять небезпечні вантажі, мають бути засоби пожежогасіння відповідно до маси транспортного засобу з урахуванням маси вантажу. Вогнегасники повинні бути опломбовані, мати маркування про відповідність стандарту та напис з датою (місяць, рік) закінчення терміну придатності. Вони встановлюються на транспортних одиницях у легкодоступних місцях та мають бути захищеними від впливу погодних умов.

Крім того, кожна транспортна одиниця, що здійснює перевезення небезпечних вантажів, позначається табличками оранжевого кольору, передбаченими ДОПНВ та в обов'язковому порядку укомплектовується обладнанням відповідно до виду небезпечного вантажу (ADR-комплектами). Це може бути: противідкатний упор, який має відповідати максимальній масі транспортного засобу та діаметру його коліс; попереджувальні знаки (пристрої) з власною опорою (конус із світловідбивною поверхнею, або миготливі ліхтарі жовтого кольору з автономним живленням, або знаки аварійної зупинки); рідина для промивання очей; засоби захисту органів дихання; лопата; ємність для залишків небезпечних вантажів [3].

Стосовно свідоцтва про допущення транспортних засобів до перевезення небезпечних вантажів, то воно видається регіональним сервісним центром Головного сервісного центру МВС лише на транспортні засоби, які пройшли обов'язковий технічний контроль в ході якого встановлено відповідність конструкції спеціалізованих транспортних засобів для перевезення небезпечних вантажів вимогам ДОПНВ [8]. Таке свідоцтво видається на кожен транспортну одиницю або транспортний засіб, що входить до її складу.

У разі перевезення небезпечних вантажів, що належать до вантажів підвищеної безпеки (це вантажі, що можуть бути використані не за призначенням, а в терористичних цілях та відповідно призвести до тяжких наслідків, зокрема масової загибелі людей або значних руйнувань) [3], необхідно погоджувати маршрут руху транспортних засобів з Національною поліцією України [9].

Отже, до перевезення небезпечних вантажів автомобільним транспортом законодавство висуває низку спеціальних вимог,

що є цілком виправданим враховуючи шкоду та наслідки, які може завдати такий вантаж у разі настання нещасного випадку під час його перевезення.

Література:

1. Європейська Угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) від 30 вересня 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_217#Text

2. Про перевезення небезпечних вантажів: Закон України від 6 квітня 2000 р. № 1644-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 28. Ст. 222.

3. Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів, затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4 серпня 2018 р. № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-18#n18>

4. Порядок проведення спеціального навчання працівників суб'єктів перевезення небезпечних вантажів, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2007 р. № 1285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1285-2007-%D0%BF#top>

5. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 2 березня 2015 р. № 222-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 23. Ст. 158.

6. Порядок і правила проведення обов'язкового страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків під час перевезення небезпечних вантажів, затв. постановою Кабінету Міністрів України від 1 червня 2002 р. № 733. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/733-2002-%D0%BF#Text>

7. Перевезення небезпечних вантажів: вимоги до транспортних засобів. URL: <https://oppb.com.ua/articles/perevezennya-nebezpechnyh-vantazhiv-vymogy-do-transportnyh-zasobiv>

8. Порядок видачі та оформлення свідоцтв про допущення транспортних засобів до перевезення визначених небезпечних вантажів, затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4 серпня 2018 року № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1042-18#top>

9. Порядок погодження та оформлення маршруту руху транспортного засобу під час дорожнього перевезення небезпечних вантажів, затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 4 серпня 2018 року № 656. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-18#n4>